

היום נלמד בעזרת ה':

מנחות דף עד

(בעמ' הקודם)

המשך הברייתא:

אמר רבי שמעון וכי נאמר בפסוק "והיתה לכהן **כמנחתו**"? (= שמנחת חובתו תהיה כמו מנחת נדבתו), והרי נאמר "וְהִיְתָה לְכֹהֵן כַּמִּנְחָה!", אלא הפסוק בא להקיש מנחת חוטא של כהנים שתהיה כמו מנחת חוטא של ישראל, שכשם שמנחת חוטא של ישראל נקמצת כך מנחת חוטא של כהנים נקמצת.

אי מה מנחת חוטא של ישראל נקמצת: א"כ אולי נקיש גם שכשם שמנחת חוטא של ישראל נקמצת ושייריה נאכלים כך מנחת חוטא של כהנים נקמצת ושייריה נאכלים? לכך נאמר "לְכֹהֵן כַּמִּנְחָה" שמשמעותו שכל מה שיש לכהן לעשות במנחה יעשה כמנחת חוטא של ישראל, דהיינו שנקמצת, אבל לא נאמר "לאשים כמנחה", כלומר אבל לגבי החלק של המזבח אין דינה של מנחת כהן חוטא כמנחת ישראל חוטא, ששיירי מנחת חוטא נאכלים, אבל שיירי מנחת חוטא כהן הקומץ קרב בעצמו והשיירים קריבין בעצמן (= שלא רק הקומץ קרב על המזבח, אלא גם מה שנשאר לאחר הקמיצה קרב על המזבח).

למדנו בברייתא הנ"ל (בעמ' הקודם), שלדעת תנא קמא לומדים מהפסוק "וְהִיְתָה לְכֹהֵן כַּמִּנְחָה" שהכהן יכול להקריב בעצמו את המנחת חוטא שלו. הגמ' מקשה על כך:

קושיא: **הא שתהא עבודתה כשרה בו מהכא נפקא? מהתם נפקא!** וכי את הדין שהכהן יכול להקריב בעצמו את המנחת חוטא שלו לומדים מהפסוק "וְהִיְתָה לְכֹהֵן כַּמִּנְחָה"? והרי לומדים זאת מפסוק אחר, וכפי שלמדנו בברייתא אחרת - מנין לכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל שעה שירצה? תלמוד לומר "וּבָא בְּכָל

אות נפשו אל המקום אשר יבחר יהוה. וְשֵׁרֶת...” ומכאן שהכהן יכול להקריב בעצמו את קרבנותיו!

תירוץ: אי מהתם: אם היה כתוב רק את הפסוק “וְכָל בְּכָל אֹת נִפְשׁוּ” היינו חושבים שרק דבר שלא בא על חטא אותו מקריב הכהן החוטא בעצמו, אבל דבר שבא על חטא לא יקריב הכהן החוטא בעצמו, ולכן צריך גם את הפסוק “וְהִיְתָה לְכֹהֵן כְּמִנְחָה” ללמדנו זאת

קושיא: והא נמי מהכא נפקא? מהתם נפקא! והרי את הדין שכהן חוטא מקריב את קרבנו בעצמו לומדים מהפסוק “וְכָפַר הַכֹּהֵן עַל הַנֶּפֶשׁ הַשְּׂגֵגָת בְּחֻטְאָהּ בְּשִׁגְגָה”, שהרי היה אפשר לומר רק “וכפר הכהן על הנפש השוגגת”, ומכך שנאמר “בְּחֻטְאָהּ בְּשִׁגְגָה” אנו לומדים שכהן שחטא מתכפר על ידי שהוא בעצמו מביא את קרבנו, וא”כ קשה מדוע צריך את הפסוק “וְהִיְתָה לְכֹהֵן כְּמִנְחָה”?

תירוץ: אי מההוא: אם היה כתוב רק את הפסוק “וְכָפַר הַכֹּהֵן” היינו חושבים שרק על חטא שעשה בשוגג הכהן מתכפר על ידי עצמו (כי בזה מדבר הפסוק “וכפר הכהן”) אבל על מזיד של הכהן אולי לא מתכפר על ידי עצמו, לכך נאמר גם “והיתה לכהן כמנחה” (שנאמר לגבי מנחת חוטא הבאה גם על שבועת העדות, שנשבע עד לשקר במזיד שאינו יודע עדות לחבירו), שגם אם היה הכהן מזיד הרי הוא מתכפר על ידי עצמו.

תניא אידך: הגמ' מביאה ברייתא נוספת בעניין מנחת חוטא של כהן.

רבי שמעון אומר...

רבי אלעזר ברבי שמעון אומר, הקומץ קרב בעצמו, והשיריים מתפזרין על בית הדשן: יתבאר מיד.

אמר רבי חייא בר אבא: תהה רבי יוחנן בדברי רבי אלעזר, וכי באיזה בית הדשן הם מתפזרים?

אי דלמעלה: אם מפזרים אותם על הדשן הצבור על גבי המזבח מאפר הקרבנות, זה אי אפשר לומר, שאם כן נמצאו דבריו של רבי אלעזר כדברי רבי שמעון אביו, שהרי אף לרבי שמעון הם נקטרים על המזבח, וא”כ במה הם נחלקו?

אי דלמטה: ואם מפזרים אותם על ב'בית הדשן' שנמצא ברצפת העזרה (= מקום ששם נתנו בכל בוקר את 'תרומת הדשן'), גם זה אי אפשר לומר, שהרי אין שום קרבן שקרב למטה ברצפת העזרה.

אמר ליה רבי אבא: אולי באמת אין השיריים קרבים, אלא הם הולכים לאיבוד על 'בית הדשן'?

אחיכו עליה: צחקו בני הישיבה על דברי רבי אבא: וכי יש לך קרבן שיפרישוהו לכתחילה כדי שיהיה קרב לאיבוד?!

תני אבוה דרבי אבין: הגמ' מביאה ברייתא ששנה אביו של רבי אבין, שמוכח ממנה שבאמת הם הולכים לאיבוד, וזו גזירת הכתוב, שנאמר "וְכָל מִנְחַת כֹּהֵן כָּלִיל תִּהְיֶה לָא תֵאָכֵל", נאמר "לא תאכל" למרות שכבר נאמר "כליל תהיה", כדי ללמדנו שהקשנו את מנחת חוטא של כהן למנחת חביתין רק לענין שלא תיאכל כמותה, אבל לא הקשנו אותה לדבר אחר ללמוד שהכל נקטר על המזבח.

[מכאן מביאור 'חברותא']

ותמהינן: **מאי קא אמר**, איך אתה אומר שלאכילה בלבד הוקשה, והרי במנחת כהן עצמה כתוב "כליל תהיה"?!?

אמר פירש אביי: הכי קא אמר הפסוק: כל מנחת כהן נחלק דינו:

"לא תאכל" מנחת **חובתו** של כהן, אבל לא תהיה כליל כמו מנחת חביתין.

"כליל תהיה" מנחת **נדבתו** כמנחת חביתין. ולכך הקדים אביי לפרש את סוף המקרא, משום שהרי הכתוב אומר "וכל מנחת כהן" ומשמע: אין חילוק במנחותיו, ולזה ביאר אביי, ד"וכל מנחת כהן" על סוף הכתוב הוא עולה, שלענין אכילה אף חובתו אינה נאכלת.

אמר תמה ליה רבא לאביי: וכי **סכינא חריפא מפסקא קראי**, וכי יש בידך סכין להפסיק את המקראות, ולפרש את מה שאמר הכתוב "וכל מנחת כהן" דמשמע כל המנחות, דזה קאי על סוף המקרא ולא על אמצעיתו!?

אלא אמר רבא, אין לחוש למה שאמר הכתוב "וכל מנחת כהן", והכתוב מתחלק כפשוטו:

כל מנחת כהן "כליל תהיה" נדבתו, "לא תאכל" חובתו.

ומקשינן בין לאביי ובין לרבא:

ואיפוך אנא, שמא נהפך ונאמר: "כליל תהיה" חובתו, "לא תאכל" נדבתו!!?
 ומשנינן: **מסתברא נדבתו הוה ליה לרבוויי** [לרבותה] שתהיה גם כליל כמנחת
 חביתין, **שכן** דומה היא לה בשלשה:

- א. **תדירה** היא מנחת נדבה כמנחת חביתין, שמנחת חביתין באה בכל יום, ואף מנחת נדבתו באה בכל יום אם ירצה.
- ב. **לא חטי**, שתיהן אינן באות על חטא.
- ג. **בסיים ריחיה** [ריחה נודף] שתיהן כלולות בשמן ויש עליהם לבונה, תאמר במנחת חוטא שהיא חריבה ובלי לבונה.

ומקשינן: **אדרבה חובתו הוה ליה לרבוויי** להיות כמנחת חביתין, **שכן** דומה היא לה בשנים:

- א. שתיהן אינן באות אלא **עשרון** אחד, תאמר במנחת נדבה שהוא מביא עד ששים עשרון בכלי אחד כפי נדבת לבו.
- ב. שתיהן קרבנות **חובה**.

ומשנינן: **הנך** - ההשוואות בין מנחת נדבה לחביתין - **נפישן**, רבים המה מאשר השוואות מנחת החוטא לחביתין.

ומקשינן **לרבנן** החולקים על רבי שמעון, ואינם מחלקים בין מנחת חוטא למנחת נדבה:

האי "כל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל", **מאי עבדי ליה**, כלומר, למה היה צריך לומר "לא תאכל" אחר שכבר אמר "כליל תהיה"!!?

ומשנינן: **מיבעי להו** לכפל "לא תאכל" **לכדתניא**:

כתיב גבי מנחת חביתין "כליל תקטר", וכתיב גבי מנחת כהן "כליל תהיה לא תאכל", **אין לי אלא עליונה** [מנחת חביתין] **ב"כליל תקטר"** כלומר, שהיא נקטרת כולה, **ותחתונה** [מנחת כהן] בלאו ד"לא תאכל"

מנין ליתן את האמור של זה בזה, שגם מנחת כהן נקטרת כולה, ואין אומרים שהקומץ לבדו נקטר, והשיריים נשרפים בחוץ - ומנין ליתן את האמור של זה בזה, ואף אוכל מנחת חביתין עובר בלאו -

תלמוד לומר: "כליל" "כליל" לגזירה שוה: נאמר כאן במנחת כהן "כליל" ונאמר להלן במנחת חביתין "כליל":

מה להלן מנחת חביתין ב"כליל תקטר", אף כאן מנחת כהן ב"כליל תקטר".
ומה כאן מנחת כהן בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו, אף להלן במנחת חביתין ליתן לא תעשה על אכילתו.

[עד כאן מביאור 'חברותא']

*

בעי רבינא כהן שאכל מן האימורין מה הוא? כהן שאכל אימורים של קרבן הצריכים להיות מוקטרים על המזבח, מה דינו? ורבינא מבאר -

לאו ד'זרות' לא קא מיבעיא לי, כי קא מיבעיא לי לאו ד'כליל תהיה' מאי? אין לי ספק שהוא עובר על לאו של 'זרות' דהיינו "וכל זר לא יאכל קודש", כי גם כהן נחשב 'זר' לגבי האימורים. אבל הספק שלי האם הוא עובר על לאו של 'כליל' דהיינו "וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל" שכולה מוקטרת ואסור לאכול ממנה. דהיינו האם הלאו הזה נאמר דוקא על מנחה, או שכל חלק של קרבן שאמור להיות מוקטר, נכלל בלאו הזה?

תשובה: אמר רב אהרן לרבינא - ת"ש דתניא ר' אליעזר אומר כל שהוא ביכליל תהיה', ליתן לא תעשה על אכילתו: כל דבר האמור להיות מוקטר על המזבח נכלל בלאו של "כליל תהיה", כדי לתת לא תעשה על אכילתו.

משנה: מנחת כהנים, ומנחת כהן משיח, ומנחת נסכים: כל המנחות הללו מוקטרות כליל על המזבח ואין הכהנים מקבלים בהם כלום. ובמנחות הללו יפה כח המזבח מכח הכהנים, כי המזבח מקבל את הכל.

שתי הלחם ולחם הפנים: אבל שני הקרבנות הללו נאכלים רק לכהנים, ואין בהם הקטרה למזבח כלל. ובהם יפה כח הכהנים מכח המזבח, כי הכהנים מקבלים את הכל.

גמרא: ותו ליכא? המשנה מנתה שלוש מנחות שמוקטרות כליל ואמרה 'ובזה יפה כח המזבח', משמע שדוקא שלוש אלו מוקטרות כליל. הגמרא מקשה האם אין עוד קרבנות המוקטרים כליל? הגמרא שואלת על סוגי קרבנות שונים ומתרצת - **קושיא: והא איכא עולה!** המוקטרת כליל. **תירוץ: איכא עורה לכהנים:** אינה מוקטרת כליל כמו מנחה, כי העור שלה ניתן לכהנים.

קושיא: והא איכא עולת העוף! תירוץ: איכא מוראה ונוצה: את המוראה והנוצה של העוף לא מקריבים.

קושיא: והא איכא נסכים! נסכים של יין. **תירוץ: לשיתין אזלי:** היין לא מוקטר על המזבח, אלא יורד מהמזבח דרך נקבים שהיו במזבח עד לשיתין מתחת למזבח.

קושיא: ומאי 'בזו'? אם כן שאין שום קרבן אחר שמוקטר כליל מדוע אומרת המשנה 'בזה יפה כח המזבח' ולא בדבר אחר, והרי אין משהו אחר? **תירוץ: לאפוקי מדשמואל:** המשנה באה למעט המתנדב להביא יין למזבח (בלא קרבן), שלא ישפוך אותו על האש במזבח, אלא ישפוך אותו לשיתין (כמו ניסוך היין של הקרבנות). וזה שלא כדברי שמואל. [נעין תוס' מה יתרץ שמואל, שהרי הוא לא יכול לחלוק על משנה].

מסייע ליה לשמואל: דברי המשנה 'בזה יפה כח המזבח' ולא בקרבן אחר, מסייעים לדבר אחר שאמר שמואל. המתנדב שמן למזבח, הכהן עושה בו 'קמיצה' ומקטיר את השמן הנקמץ על המזבח, ושיירי השמן נאכלים לכהנים. והיינו שהיה מקום לחשוב שהשמן יוקטר כליל, והמשנה מלמדת שעושים בו קמיצה ושייריו נאכלים לכהנים, כמו שאמר שמואל. כי אין קרבן נוסף שמוקטר כליל מלבד מה שמנתה המשנה.

למדנו במשנה - שתי הלחם ולחם הפנים: נאכלים רק לכהנים ו'בזה יפה כח הכהנים'.

קושיא: ותו ליכא? והא איכא חטאת העוף: שכולה נאכלת לכהנים. תירוץ: איכא דמה: הדם שלה נזרק על המזבח, מה שאים כן שתי הלחם ולחם הפנים שלא ניתן מהם כלום על המזבח. **קושיא:** והאיכא לוג שמן של מצורע: שנאכל כולו לכהנים. תירוץ: איכא מתנותיו: בתחילה מזים ממנו, וכן נותנים ממנו על בהונות המצורע.

קושיא: ומאי 'בזו'? מה המשנה באה למעט? תירוץ: לאפוקי ממאן דאמר וכו': שתי הלחם באים עם כבשי עצרת. אבל אם הביאו את שתי הלחם בלי הכבשים, לדעת רבי עקיבא הלחמים הולכים לשריפה. המשנה באה למעט שלא כרבי עקיבא, אלא הלחמים נאכלים לכהנים.

משנה: כל המנחות הנעשות בכלי: טעונות שלש מתנות של שמן. א. יציקה ב. בלילה ג. מתן שמן בכלי קודם לעשייתן. וסדר עשייתן הוא הפוך. בתחילה נותן שמן בכלי. אח"כ נותן את הסולת ולש במים פושרים ונותן שמן וכולל. ואחר כך יוצק שמן.

חלות בוללן דברי רבי, וחכ"א סולת: נחלקו הדעות מתי עושים בלילה למנחות אפיוות, שהן מנחת מחבת ומרחשת ומאפה תנור. לדעת רבי לאחר האפייה פותת אותם לפתיתים וכולל אותם בשמן. לדעת חכמים בולל אותם כשהם עדיין סולת.

ה'חלות' טעונות בלילה. ו'רקיקין' משיחה: הרקיקים טעונים משיחה בשמן לאחר האפייה (במקום בלילה). וכיצד מושחן בשמן? צורת המשיחה כמו האות כ' ביונית שאנו קוראים לה 'כי'. ושאר השמן נאכל לכהנים.

נמרא: למעוטי מאי? מה המשנה באה למעט במה שאמרה "כל המנחות הנעשות בכלי טעונות שלושה מתנות שמן", איזו מנחה לא טעונה שלוש מתנות?

אמר רב פפא למעוטי מנחת מאפה: שהיא לא טעונה יציקה. (אלא רק שתי מתנות; מתן שמן בכלי, וכן בלילה בחלות או משיחה ברקיקין).